

HvJ EU 12 mei 2021, zaak C-709/19, ECLI:EU:C:2021:377, NIPR 2021, 267 (VEB/BP)

Tomas Arons*

Abstract

In this judgment the CJEU has ruled on localising purely financial losses in order to determine jurisdiction in tort claims. A claimant may sue a defendant on the basis of Article 7(2) of the Brussels Ibis Regulation in the court of another Member State at the place where the harmful event occurred or may occur. The CJEU has reiterated that the 'place where the harmful event occurred' may not be construed so extensively as to encompass any place where the adverse consequences of an event caused damage to the claimant.

For jurisdiction on this basis a close connection has to be established between the place where the damage occurred and the court addressed by the claimant. This ensures certainty for the defendant: the defendant has to be able to reasonably foresee the court(s) where he may be sued.

The mere location of an investment account is not sufficient to establish the required close connection; additional circumstances are required (paras. 34 and 35). In the Kolassa case (C-375/13) information was published and notified by the defendant in a prospectus aimed at investors in Austria. The CJEU ruled that foreseeability is not ensured if the claim is brought before the courts in the Member State where the investment account used for the purchase of securities listed on the stock exchange of another State is situated, and the issuer of those securities is not subject to statutory reporting obligations in the Member State where the investment account is held by the purchaser (para. 34). A claim can only be brought on the basis of Article 7(2) against a listed company for publishing misleading information to investors in the jurisdiction where that company had to comply, for the purposes of its listing, with statutory reporting obligations. It is only in that Member State that a listed company can reasonably foresee the existence of an investment market and incur liability (para. 35).

1. Inleiding

In de zaak *VEB/BP*¹ heeft het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJ EU) duidelijkheid verschaft over de internationale bevoegdheid op grond van de Brussel *Ibis*-Verordening² bij

* Prof. mr. drs. T.M.C. Arons is hoogleraar Financieel recht en collectief verhaalsrecht, Universiteit Utrecht en legal counsel bij VEB en als zodanig betrokken geweest bij dit geschil. Deze annotatie is op persoonlijke titel geschreven.

1 HvJ EU 12 mei 2021, zaak C-709/19, ECLI:EU:C:2021:377, NIPR 2021, 267 (*VEB/BP*).

2 Verordening (EU) nr. 1215/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, *PbEU* 2012, L 351/1.

massaschadeclaims tegen een beursgenoteerde onderneming voor beweerdelijke schending van informatieverplichtingen jegens beleggers. Het HvJ EU heeft na een lange reeks eerdere arresten een duidelijker afbakening gegeven van het begrip *Erfolgsort*. Eisers die stellen schade te hebben geleden als gevolg van een onrechtmatige daad kunnen op grond van artikel 7 sub 2 Brussel *Ibis*-Verordening een partij aanspreken bij de rechter van de plaats waar zij beweerdelijk hun schade hebben geleden. Voor zaken waarin beleggers transacties hebben verricht op de openbare secundaire markt (d.w.z. de markt waarin de effecten worden verhandeld na een beursnotering of na aanbieding van effecten aan het publiek) geldt de plaats van deze markt als aanknopingsfactor bij bepaling van het *Erfolgsort*. De primaire markt is de markt waarop de effecten voor de eerste keer worden aangeboden aan het publiek dan wel via een beursnotering publiek verhandelbaar worden (Initial Public Offering, IPO). Een aanbieding van effecten aan het publiek waarbij geen beursnotering plaatsvindt, heet een aanbod 'buiten beurs'. Teneinde de voorzienbaarheid van internationale bevoegdheid te waarborgen is de plaats waar de wettelijke openbaarmakingsverplichtingen gelden voor de uitgevende instelling van die effecten van wezenlijk belang.

2. Feiten

VEB heeft als 305a-organisatie in 2015 de Engelse vennootschap BP plc aangesproken voor beweerdelijke misleiding van haar beleggers bij de olieramp in de Golf van Mexico in 2010. Zij is in een collectieve actie opgekomen voor de beleggers die in de periode van 16 januari 2007 tot en met 25 juni 2010 gewone BP-aandelen hadden gekocht, gehouden of verkocht via een in Nederland aangehouden beleggingsrekening of een beleggingsrekening van een in Nederland gevestigde bank en/of beleggingsonderneming. BP heeft beursnoteringen in Londen en Frankfurt; op de New Yorkse beurs zijn American Depository Shares – afgeleid van gewone aandelen – genoteerd. Met een collectieve actie kan een stichting of vereniging op grond van artikel 3:305a BW een rechtsvordering instellen ter bescherming van gelijksoortige belangen van andere personen, voor zover zij deze belangen ingevolge haar statuten behartigt en deze belangen voldoende zijn gewaarborgd. Ik kom op de gevolgen van het collectieve karakter van deze procedure nog terug in paragraaf 7. VEB heeft deze rechtsvordering aanhangig gemaakt bij de rechtbank Amsterdam.

BP heeft zich met succes in twee instanties verweerd met een beroep op het ontbreken van internationale bevoegdheid van de Nederlandse rechter. De uitspraak van het HvJ EU in dit arrest bevestigt deze onbevoegdheidsverklaringen.

3. Juridisch kader

Op grond van artikel 7 sub 2 Brussel *Ibis*-Verordening kan een eiser een vordering uit onrechtmatige daad instellen bij de rechter van de plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan of zich kan voordoen. Bijna vijftig jaar geleden heeft het HvJ EU geoordeeld dat bij afwijken van de plaats waar de onrechtmatige daad heeft plaatsgevonden (*Handlungsort*) en de plaats waar de eiser zijn schade stelt te hebben geleden (*Erfolgsort*), de eiser de keuze heeft zijn zaak aanhangig te maken bij de rechter van één van die twee plaatsen.³ In een reeks van

3 HvJ EEG 30 november 1976, zaak 21/76, ECLI:EU:C:1976:166 (*Bier/Mines de potasse d'Alsace*).

opvolgende arresten heeft het HvJ EU het *Erfolgsort* nader gepreciseerd. Het omvat slechts de plaats waar de schade rechtstreeks is geleden; gevolgschade biedt dus geen forum.

4. *Erfolgsort* en beleggingsschade vóór *VEB/BP*

Bij de meeste schadevergoedingsvorderingen van beleggers stelt de belegger bij zijn aankoop of verkoop van effecten te hebben gehandeld op basis van misleidende mededelingen van de uitgevende instelling. Het doen van misleidende mededelingen is een schending door de uitgevende instelling van haar informatieverplichtingen. De belegger beweert als gevolg van deze schending beleggingsschade te hebben geleden. Deze beleggingsschade kan bestaan uit de schade als gevolg van een koersdaling van verhandelde effecten danwel het gehele aankoop- of verkoopbedrag van de effecten. In 2004 heeft het HvJ EU over internationale bevoegdheid en het *Erfolgsort* in een beleggingsschadezaak geoordeeld. Deze zaak was aangespannen door de in Oostenrijk woonachtige Kronhofer tegen partijen die hem er telefonisch toe hebben aangezet een call-optietransactie voor aandelen te sluiten, zonder hem evenwel te waarschuwen voor de risico's van een dergelijke transactie. Kronhofer had een bedrag van 82.500 USD overgemaakt op een beleggingsrekening bij Protectas in Duitsland, dat vervolgens is belegd in uiterst speculatieve call-opties op de beurs van Londen. Door de betrokken transactie is een deel van het overgemaakte bedrag verloren gegaan en heeft Kronhofer het door hem geïnvesteerde kapitaal slechts gedeeltelijk teruggekregen. Het HvJ EU oordeelde dat de Oostenrijkse rechter geen bevoegdheid kan ontlenen aan artikel 7 sub 2 als de rechter van het *Erfolgsort* enkel op grond van het feit dat Kronhofer aldaar woont of daar zich het 'centrum van zijn vermogen' bevindt en hij aldaar financiële schade heeft geleden die voortvloeit uit het in een andere staat (Duitsland) ingetreden en door hem geleden verlies van onderdelen van zijn vermogen.⁴

Reeds in het *Kolassa*-arrest heeft het HvJ EU geoordeeld dat er wel sprake is van een bevoegdheidscheppend *Erfolgsort* indien het een vordering betreft waarmee de emittent van een certificaat aansprakelijk wordt gesteld voor het prospectus voor dit certificaat en wegens niet-nakoming van andere op die emittent rustende informatieverplichtingen, wanneer de beweerde schade zich rechtstreeks voordoet op een bankrekening van de eiser bij een in het rechtsgebied van deze rechter gevestigde bank.⁵ In deze zaak volgde uit de verwijzingsbeslissing

'dat de waardedaling van de certificaten niet te wijten was aan de wisselvalligheden van de financiële markten, maar aan het beheer van de fondsen waarin het geld uit de uitgifte van die certificaten is geïnvesteerd, dat aan het einde een positieve waardeontwikkeling ervan heeft belet, en dat het handelen of nalaten dat Barclays Bank werd verweten in verband met de wettelijke informatieverplichtingen, had plaatsgevonden vóór de belegging door Kolassa en volgens deze laatste bepalend was voor die belegging.'⁶

In het *Universal Music*-arrest heeft het HvJ EU *Kolassa* nader toegelicht en benadrukt dat dit arrest is gewezen in een bijzondere context, die werd gekenmerkt door omstandigheden die tezamen bijdroegen tot toekenning van bevoegdheid aan die gerechten. Als 'plaats waar het

4 HvJ EU 10 juni 2004, zaak C-168/02, ECLI:EU:C:2004:364, NIPR 2004, 249 (*Kronhofer/Maier*).

5 HvJ EU 28 januari 2015, zaak C-375/13, EU:C:2015:37, NIPR 2015, 50 (*Kolassa/Barclays*), r.o. 57.

6 HvJ EU 28 januari 2015, zaak C-375/13, EU:C:2015:37, NIPR 2015, 50 (*Kolassa/Barclays*), r.o. 51.

schadebrengende feit zich heeft voorgedaan' kan aldus het HvJ EU niet worden aangemerkt, bij gebreke van andere aanknopingspunten, de plaats in een lidstaat waar de schade is ingetreden wanneer die schade uitsluitend bestaat in een financieel verlies dat rechtstreeks intreedt op de bankrekening van de verzoeker en het rechtstreekse gevolg is van een onrechtmatige gedraging die zich heeft voorgedaan in een andere lidstaat.⁷

In het *Löber*-arrest is dit nogmaals bevestigd en gepreciseerd. Het enkele feit dat de eiser financiële gevolgen ondervindt, rechtvaardigt niet dat bevoegdheid toekomt aan de rechter van diens woonplaats. Het is wel gerechtvaardigd die rechter bevoegd te achten voor zover die woonplaats daadwerkelijk de plaats is waar de schadebrengende gebeurtenis zich heeft voorgedaan of de schade is ingetreden.⁸ In die zaak ging het om een vordering wegens aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad tegen een in het VK gevestigde bank die een certificaat heeft uitgegeven. Belegger *Löber* beweert dat het prospectus betreffende dit certificaat ontoereikende informatie bevat. *Löber* heeft in Oostenrijk de belegging verricht, en aldaar heeft de financiële schade zich voorgedaan op een bankrekening bij een bank die gevestigd is in Oostenrijk waar *Löber* tevens woonplaats heeft.

De cruciale aanknopingsfactor in zowel *Kolassa* als *Löber* blijkt de notificatie door Barclays van het prospectus bij de Oostenrijkse toezichthouder te zijn. Op grond van de prospectusrichtlijn (oud) en de Prospectusverordening moet de effecten uitgevende instelling het door de toezichthouder van de lidstaat van herkomst goedgekeurde prospectus notificeren bij de toezichthouder van de lidstaat van ontvangst alwaar hij de effecten buiten beurs wil aanbieden aan het publiek.⁹ Het HvJ EU benadrukt het belang hiervan in rechtsoverweging 35 van het *Löber*-arrest. Allereerst bevestigt het Hof dat in bepaalde omstandigheden de aanwijzing van de plaats van vestiging van de bank waarbij een gelaedeerde een bankrekening heeft geopend waarop de schade zich rechtstreeks voordoet, als de plaats van het intreden van de schade (*Erfolgsort*), strookt met het doel van de Brussel I(*bis*)-Verordening om de rechtsbescherming van in de EU gevestigde (rechts)personen te versterken. De eiser die schade beweert te hebben geleden kan gemakkelijk bepalen welk gerecht hij kan aanzoeken en de verweerder kan redelijkerwijs voorzien voor welk gerecht hij kan worden opgeroepen. Echter dit geldt in de bijzondere situatie dat: 'de emittent van een certificaat die zijn wettelijke verplichtingen met betrekking tot de prospectus niet nakomt erop moet rekenen, wanneer hij besluit de kennisgeving van de prospectus voor dat certificaat in andere lidstaten te doen, dat in die lidstaten wonende onvoldoende geïnformeerde marktdeelnemers in dat certificaat investeren en schade lijden'.

7 HvJ EU 16 juni 2016, zaak C-12/15, EU:C:2016:449, *NIPR* 2016, 298 (*Universal Music*), r.o. 37, 40.

8 HvJ EU 12 september 2018, zaak C-304/17, EU:C:2018:701, *NIPR* 2018, 423 (*Löber/Barclays*), r.o. 24-25.

9 Art. 25 Verordening (EU) 2017/1129 van het Europees Parlement en de Raad van 14 juni 2017 betreffende het prospectus dat moet worden gepubliceerd wanneer effecten aan het publiek worden aangeboden of tot de handel op een gereguleerde markt worden toegelaten en tot intrekking van Richtlijn 2003/71/EG, *PbEU* 2017, L 168/12; art. 18 Richtlijn 2003/71/EG van het Europees Parlement en de Raad van 4 november 2003 betreffende het prospectus dat gepubliceerd moet worden wanneer effecten aan het publiek worden aangeboden of tot de handel worden toegelaten en tot wijziging van Richtlijn 2001/34/EG, *PbEG* 2003, L 345/64 (ingetrokken).

5. Oordeel HvJ EU in *VEB/BP*

In de onderhavige zaak heeft het HvJ EU moeten oordelen over transacties die door BP beleggers zijn verricht op grond van beweerdelijk misleidende mededelingen in de secundaire markt. Deze secundaire markt voor transacties tussen beleggers na uitgifte vindt plaats op de beurzen van Londen en Frankfurt waar het aandeel BP staat genoteerd. Er is in dit geval geen sprake van aanbod van effecten buiten beurs en dus ook geen verplichting een prospectus te notificeren buiten de jurisdicties van beursnotering. De eerste prejudiciële vraag van de Hoge Raad ziet in de kern op de kwestie of het enkele feit dat schade rechtstreeks op de beleggingsrekening in Nederland is ingetreden als gevolg van beleggingsbeslissingen genomen onder invloed van algemeen wereldwijd verspreide, maar onjuiste, onvolledige en misleidende informatie van een internationale beursgenoteerde onderneming, een voldoende aanknopingspunt oplevert voor internationale bevoegdheid van de Nederlandse rechter uit hoofde van de plaats van het intreden van de schade (*Erfolgsort*) of dat bijkomende omstandigheden zijn vereist.

Het HvJ EU bevestigt in *VEB/BP* de in de vorige paragraaf aangehaalde jurisprudentie. Het essentiële verschil tussen de onderhavige zaak en de eerder genoemde *Kolassa-* en *Löber-*zaken is gelegen in de vraag of er voor de effecten uitgevende instelling in de lidstaat waar de belegger rechtstreeks zijn beleggingsschade heeft geleden, een wettelijke informatieverplichting jegens beleggers geldt. Volgens het HvJ EU in rechtsoverweging 34 wordt bij transacties op de secundaire markt wegens beweerdelijke schending van aldaar geldende informatieverplichtingen de vereiste voorzienbaarheid bij internationale bevoegdheid niet op dezelfde wijze gewaarborgd indien de beleggingsrekening als aanknopingsfactor voor het *Erfolgsort* wordt gehanteerd. Wanneer in de lidstaat waar de beleggingsrekening wordt aangehouden die is gebruikt voor de aankoop van effecten die in een andere staat aan de beurs zijn genoteerd, geen wettelijke openbaarmakingsverplichtingen gelden voor de emittent van die effecten, is de emitterende vennootschap niet in staat om te anticiperen op de vaststelling van de internationale bevoegdheid.

6. Gevolgen voor de praktijk

Met deze uitspraak van het HvJ EU lijkt een onderscheid gemaakt te moeten worden bij de bepaling van het *Erfolgsort* tussen de primaire markt waarin effecten op basis van een prospectus of ander informatiedocument¹⁰ worden aangeboden bij een beursintroductie of aanbieding aan het publiek, en de secundaire markt van reeds uitgegeven en publiek verhandelde effecten. Bij een aanbieding van effecten aan het publiek buiten de beurs om (primaire markt) kunnen beleggers die beweren schade te hebben geleden wegens schending van informatieverplichtingen in het prospectus of ander informatiedocument de daarvoor verantwoordelijke personen aanspreken bij de rechter van hun woonplaats waar zij ook hun beleggingsrekening waarop die effecten zijn geadministreerd aanhouden, indien dat prospectus ook in die lidstaat zoals voor-

10 Vgl. het KID (Key Information Document). Ontwikkelaars en aanbieders van verpakte retailbeleggingsproducten en verzekeringsgebaseerde beleggingsproducten (het Engels acronym is PRIIPS) moeten voordat deze beleggingsproducten aan retailbeleggers worden aangeboden een essentiële-informatiedocument (KID) opstellen. Zie art. 5 van de Verordening (EU) nr. 1286/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 26 november 2014 over essentiële-informatiedocumenten voor verpakte retailbeleggingsproducten en verzekeringsgebaseerde beleggingsproducten (PRIIP's), *PbEU* 2014, L 352/1.

geschreven in de Prospectusverordening is genotificeerd. Voor beweerdelijke schendingen van informatieverplichtingen ten aanzien van effecten die alleen verhandeld worden aan de beurs geldt dat zowel bij de beursintroductie (wegens misleidende mededelingen in het prospectus) als bij de secundaire handel (wegens misleidende mededelingen of het niet op tijd openbaar maken van voorwetenschap), de rechter van de plaats waar deze aandelen op de beurs worden aangeboden of verhandeld zijn bevoegd is als rechter van het *Erfolgsort*. Op grond van de Europese Prospectusverordening hoeft het prospectus in dit laatste geval niet te worden genotificeerd in enige andere jurisdictie dan die waar de beursnotering plaatsvindt. Zodoende gelden er in dat geval ook geen informatieverplichtingen op grond van de Prospectusverordening in andere jurisdicties.

7. Collectieve acties, massaschade en internationale bevoegdheid

Het HvJ EU is beknopt in zijn beantwoording van de tweede prejudiciële vraag. Hierin verzocht de Hoge Raad het HvJ EU of de bevoegdheidsvraag anders beantwoord moet worden 'indien het gaat om een vordering die op de voet van artikel 3:305a BW is ingesteld door een vereniging die tot doel heeft krachtens een eigen recht de collectieve belangen te behartigen van beleggers die schade hebben geleden als bedoeld in vraag 1,^[11] hetgeen onder meer meebrengt dat de woonplaatsen van de hiervoor bedoelde beleggers niet zijn vastgesteld, evenmin als de bijzondere omstandigheden van de individuele aankooptransacties of van de individuele beslissingen om aandelen die al gehouden werden, niet te verkopen'. Het HvJ EU beantwoordt deze vraag met de vaststelling dat 'uit de voorgaande overwegingen blijkt dat die woonplaats op zichzelf beschouwd niet beslissend is om overeenkomstig artikel 7, punt 2, van verordening nr. 1215/2012 vast te stellen op welke plaats het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan'.¹² In de kern vraagt de Hoge Raad of en zo ja, welke gevolgen de abstracte behandeling in een 305a-procedure van de achterliggende afzonderlijke vorderingsrechten heeft voor de toepassing van regels inzake internationale bevoegdheid. Het Hof repliceert dat uit het hierboven besproken rechtsoordeel volgt dat de woonplaats van de belegger op zichzelf beschouwd niet beslissend is om overeenkomstig artikel 7 sub 2 Brussel *Ibis*-Verordening vast te stellen op welke plaats het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan. Hij kan aan de vraag naar de eventuele gevolgen hiervan vanwege het collectieve karakter van de rechtsvordering dan ook voorbij gaan. De vraag blijft onbeantwoord of de rechter in een collectieve actie waarbij de relevante aanknopingsfactor ter bepaling van de internationale bevoegdheid wel de woonplaats van de rechthebbenden van de vorderingen is, dit feit voor elke individuele vordering moet vaststellen. De woonplaats van de consument is bijvoorbeeld wel bepalend voor de internationale bevoegdheid van de rechter bij geschillen over consumentenovereenkomsten op grond van artikel 17 Brussel *Ibis*-Verordening.

11 Het gaat dan om zuiver financiële schade die beweerdelijk is geleden op een beleggingsrekening in Nederland of een beleggingsrekening van een in Nederland gevestigde bank en/of beleggingsonderneming, welke schade het gevolg is van beleggingsbeslissingen genomen onder invloed van algemeen wereldwijd verspreide, maar onjuiste, onvolledige en misleidende informatie van een internationale beursgenoteerde onderneming.

12 HvJ EU 12 mei 2021, zaak C-709/19, ECLI:EU:C:2021:377, *NIPR* 2021, 267 (*VEB/BP*), r.o. 36.

In Nederland kennen we rechtsvorderingen met een collectief karakter.¹³ Ten eerste de 305a-vordering waarbij een stichting of vereniging met volledige rechtsbevoegdheid met een rechtsvordering kan opkomen voor de belangen van anderen zonder dat er sprake is van vertegenwoordiging of zaakwaarneming. Ten tweede kan een curator ten behoeve van de gezamenlijke crediteuren van de failliet een rechtsvordering instellen jegens een derde die onrechtmatig gehandeld heeft jegens deze crediteuren gezamenlijk (Peeters/Gatzen-vordering). Tot slot kunnen rechtspersonen met volledige rechtsbevoegdheid die ten doel hebben de behartiging van belangen van personen die een beroep of bedrijf uitoefenen of van eindgebruikers van niet voor een beroep of bedrijf bestemde goederen of diensten op grond van artikel 6:240 BW vorderen dat bepaalde bedingen in bepaalde algemene voorwaarden onredelijk bezwarend worden verklaard. In deze gevallen behouden de individuele schuldeisers hun vorderingsrecht en kunnen zij dit recht ook in een door henzelf aangespannen (individuele) procedure geldend maken. Bij deze rechtsvorderingen met een collectief karakter moet worden geabstraheerd van de individuele omstandigheden van de schuldeisers wier belangen door de curator dan wel een 305a-vereniging of -stichting worden behartigd. De rechter kan alleen de feiten en rechtsvragen die deze schuldeisers gemeenschappelijk hebben in deze procedures beantwoorden. Met name bij de toepassing van de bevoegdheidsregel van artikel 7 sub 2 Brussel *Ibis*-Verordening speelt de vraag in hoeverre geabstraheerd kan worden van de individuele omstandigheden. De rechter kan dit doen door de relevante aanknopingsfactoren voor internationale bevoegdheid te formuleren en deze toe te passen bij de afbakening van de groep waarvoor in de 305a-vordering dan wel de Peeters/Gatzen-vordering kan worden opgekomen.

De kwestie van de abstracte behandeling in een 305a- of Peeters/Gatzen-procedure van de achterliggende afzonderlijke vorderingsrechten voor de toepassing van regels inzake internationale bevoegdheid en toepasselijk recht speelt ook in een andere zaak. Het HvJ EU zal deze vragen hopelijk wel kunnen beantwoorden in het aanhangige verzoek tot prejudiciële vragen van de rechtbank Midden-Nederland inzake BMA.¹⁴ In deze zaak van de curator in het faillissement van BMA Nederland BV is de Duitse grootmoeder van het failliete BMA Nederland BV, BMA Braunschweigische Maschinenbauanstalt AG de aangesproken partij en is de Stichting Belangbehartiging Crediteuren BMA Nederland ('Crediteurenstichting') een tussenkomen partij. De rechtbank Midden-Nederland stelt deze prejudiciële vragen in een procedure waarin de curator een Peeters/Gatzen-vordering en de tussengekomen Crediteurenstichting een 305a-vordering ten behoeve van (een deel van) de crediteuren van BMA Nederland BV heeft ingesteld tegen de Duitse grootmoedervenootschap van de failliet. De curator van een Nederlandse failliete vennootschap heeft de Duitse grootmoedervenootschap aangesproken wegens de financieringsconstructie, onderkapitalisatie en gewekte schijn

13 Zie ook hierover uitgebreid: T.M.C. Arons, 'Vaststelling van de internationale bevoegdheid en het toepasselijk recht in collectieve geschilbeslechting, In het bijzonder de ipr-aspecten van de Richtlijn representatieve vorderingen', *NIPR* 2021, afl. 1, p. 18-34.

14 Zaak C-498/20, het verzoek met prejudiciële vragen is te vinden via deze link <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=235865&pageIndex=0&doclang=nl&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=15206444>.

van kredietwaardigheid.¹⁵ De prejudiciële vraag aan het HvJ EU is of het feit dat de curator niet namens maar ten behoeve van de gezamenlijke crediteuren optreedt van invloed is bij de bepaling van de bevoegde rechter op grond van artikel 7 sub 2 Brussel *Ibis*-Verordening. De rechtbank stelt de vraag of de beoordeling van de bevoegdheid van de rechter van het *Erfolgsort* ten aanzien van de 305a-vordering van deze Crediteurenstichting anders wordt door de abstractie ten opzichte van de individuele vorderingsrechten van de schuldeisers van de failliet. In de volgende drie omstandigheden komt deze abstractie tot uitdrukking. Er wordt in deze procedure niet vastgesteld a) wat de woonplaatsen van de individuele crediteuren zijn, b) wat de bijzondere omstandigheden zijn van de totstandkoming van de afzonderlijke vorderingen en c) of er door de aangesproken partij jegens de individuele crediteuren een zorgplicht bestaat en/of is geschonden.

In het te verwachten arrest zal het HvJ EU dan ook hopelijk de vraag beantwoorden of de voor individuele vorderingsrechten ontwikkelde regels ter bepaling van de lokalisatie van het *Handlungs-* en *Erfolgsort* in de zin van artikel 7 sub 2 Brussel *Ibis*-Verordening ook gelden voor vorderingen die een curator of 305a-stichting instellen ten behoeve van de gezamenlijke schuldeisers waarbij geen sprake is van cessie of bundeling van individuele vorderingen, maar sprake is van collectieve belangenbehartiging en het abstraheren van de individuele omstandigheden.¹⁶ De rechtbank vreest dat strenge toepassing van de regels afbreuk kan doen aan de effectiviteit van het optreden van de curator als beheerder van de boedel.¹⁷

8. Concluderende opmerkingen

Wat betreft de bepaling van het *Erfolgsort* bij beleggingsschadezaken heeft het HvJ EU in het arrest *VEB/BP* de vraag in die zin beantwoordt dat alleen de rechter van de plaats waar de genoteerde effecten worden verhandeld bevoegd kan zijn indien een partij wordt aangesproken voor schadevergoeding door een belegger of collectieve belangenbehartiger vanwege schending van informatieverplichtingen met betrekking tot de reeds genoteerde of te noteren effecten. De vraag hoe deze bevoegdheidsregels moeten worden toegepast in andere procedures met een collectief karakter waarin een belangenbehartiger of een curator een partij aanspreekt dan beleggingsschadezaken zoals die aan de orde was in *VEB/BP*, wacht nog op beantwoording door het HvJ EU in de *BMA*-zaak.

15 Rb. Midden Nederland 2 september 2020, ECLI:NL:RBMNE:2020:3552, *NIPR* 2021, 522, *JOR* 2021/21, m.nt. T.M.C. Arons (*Van Andel qq en Stichting Belangenbehartiging Crediteuren BMA Nederland/BMA Braunschweigische Maschinenbau AG*).

16 R.o. 10.6-10.7, 10.11.

17 R.o. 10.7.